

## **LICA SV. JERONIMA VULTUS SANCTI HIERONYMI**

*Međunarodni znanstveni skup  
Split, 29. rujna 2023.*

Katolički bogoslovni fakultet Sveučilišta u Splitu i Katolička izdavačka kuća i časopis Crkva u svijetu organizirali su 29. rujna 2023. godine u Nadbiskupskoj palači u Splitu pod pokroviteljstvom Splitsko - dalmatinske županije Međunarodni znanstveni skup pod nazivom *Lica sv. Jeronima – Vultus sancti Hieronymi*. Osamnaest izlagača iz Hrvatske i inozemstva (Italija, Francuska i Poljska) pokušalo je prikazati lica svetog Jeronima iz različitih kutova.

Ovaj skup je nastavak rada Centra za istraživanje djela i misli sv. Jeronima – *Hieronymianum* koji je 2019. godine osnovan na Katoličkom bogoslovnom fakultetu. Voditelj Centra je dr. sc. Ivan Bodrožić, profesor patologije na KBF-u u Splitu te od ove godine dobitnik osobne nagrade Splitsko - dalmatinske županije za istaknuti doprinos u proučavanju sv. Jeronima i kršćanske literature. Cilj Centra je organizacija znanstvenih i stručnih skupova, predavanja, provođenje stručnih i znanstvenih istraživanja, razvoj novih projekata te izdavačka djelatnost.

Splitsko - dalmatinska županija proglasila je svetog Jeronima svojim zaštitnikom, te je stoga i ovaj skup organiziran u povodu 30. obljetnice Splitsko - dalmatinske županije, a u sklopu programa „Dani svetog Jeronima“.

Na početku skupa prigodnim se pozdravom gostima i predavačima obratio župan Splitsko - dalmatinske županije Blaženko Boban, koji je istaknuo kako se obilježava jubilarna 30. godišnjica formiranja županije te 5. obljetnica otkako je sv. Jeronim proglašen zaštitnikom Županije. Također je istaknuo da to što i Županija potiče istraživanje misli i djela svetoga Jeronima nije prisvajanje sv. Jeronima, već nastojanje da kao baštinici njegove ostavštine nju i sačuvamo. Nakon župana prisutne je pozdravio gospodin Mate Šimundić, predsjednik Županijske skupštine Splitsko - dalmatinske županije, istaknuvši važan projekt koji se nada u budućnosti sa županom ostvariti. To je preimenovanje Zračne luke Split u Zračnu luku sv. Jeronima, kako bi svi koji dolaze u Split i Dalmaciju znali da dolaze u zemlju prožetu kršćanskim vrijednostima.

U ime domaćina prisutne je na hrvatskom i talijanskom jeziku pozdravio generalni vikar Splitsko – makarske nadbiskupije don

Franjo Frankopan Velić koji je objasnio kako se skup održava u dvorani Ivana Pavla II.. Potom je čestitao županu i predsjedniku Županijske skupštine Dan Županije te organizaciju manifestacije „Dani sv. Jeronima“. Glavnom organizatoru prof. dr. sc. Ivanu Bodrožiću čestitao je na osobnoj nagradi koju je dobio na Svečanoj sjednici Splitsko - dalmatinske županije koja je 28. rujna održana u Hrvatskom narodnom kazalištu u Splitu. Potom je Međunarodni znanstveni skup prigodnim riječima otvorio dekan Katoličkoga bogoslovnog fakulteta u Splitu izv. prof. dr. sc. Šimun Bilokapić, koji se pridružio pozdravima svih prethodnih govornika te istaknuo kako

vjeruje da su se izlagači potrudili istražiti sv. Jeronima, ali da je sv. Jeronim zapravo propitivao i istražio njih.

Sam skup bio je podijeljen u tri sesije po šest izlagača. U prvoj sesiji, kojoj je moderatorica bila dr. sc. Roberta Franchi, uvodno predavanje održao je prof. dr. sc. Ivan Bodrožić, s temom „Božje milosrđe kao temelj nadnaravne antropologije prema svetom Jeronimu“. U predavanju je profesor istaknuo kako je Jeronim uz sv. Augustina bio vrlo aktivno uključen u borbu protiv pelagijanskog krivovjerja. U svom djelu *Dijalog protiv pelagijevaca* Jeronim se suprotstavlja pelagijanskom nauku o slobodnoj volji i mogućnosti spasenja vlastitim snagama bez pomoći Božje milosti. Naglašava neophodnu ulogu Boga za spasenje čovjeka te kao najvažniju odliku Boga ističe milosrđe kojim čovjeka oslobađa od grijeha, prašta mu i daruje vječni život.

Doc. dr. sc. Taras Barščevski, svećenik Križevačke eparhije i profesor na Katedri Svetog pisma Novoga zavjeta, održao je izlaganje naslovljeno „Domaćin koji iz svoje riznice vadi novo i staro‘ (Mt 13,52). Sveti Jeronim kao tumač Matejeva evanđelja“. Predavač se pozabavio Jeronimovim Tumačenjem koje Stridonac piše 398. godine prijatelju Euzebiju prikovan za krevet i iscrpljen. Zbog njegova stanja Tumačenje nastaje u samo dva tjedna, zbog čega su ga mnogi smatrali površnim radom. Euzebije je prvenstveno očekivao povijesno tumačenje, ali Jeronim ga katkad mijesha, kako sam piše, „s cvijećem duhovnog razumijevanja“. U predavanju je Jeronimovo tumačenje uspoređeno s drugim tumačenjima, posebice s Origenom.

Treće predavanje održao je doc. dr. sc. Stipo Kljajić, docent na Katedri Svetog pisma Starog zavjeta Katoličkoga bogoslovnog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu i gost predavač na Franjevačkoj teologiji u Sarajevu. Tema predavanja bila je „Jeronimov komentar knjige o Joni“, a predavač je za cilj imao usporediti Jeronimov komentar ove

proročke knjige sa suvremenom egzegezom te vidjeti koliko se ona udaljila od Jeronimove, s pravom ili ne. Naglasak se također stavlja na Jeronimovo shvaćanje proroka Jone i knjige koja mu se pripisuje te na povezivanje Jone i Isusa, odnosno knjige i evanđelja.

Četvrto predavanje, naslovljeno „Sveti Jeronim u srazu s krivovjermem“, održao je Benoît Jeanjean, profesor latinskog jezika na Université de Bretagne Occidentale u Brestu. Njegovo istraživanje bilo je usmjereno na latinske oce 4. i 5. stoljeća, posebno na Jeronima, ali i na pojam hereze. Stoga predavač u svom izlaganju iznosi Jeronimov prvi kontakt s herezom, njegove kasnije susrete s raznim vrstama krivovjerja te biblijske argumente za obranu pravovjerja.

Marcin Wysocki, svećenik nadbiskupije Warmia, profesor na Odsjeku za crkvenu povijest i patrologiju pri Sveučilištu Ivana Pavla II. u Lublinu, održao je izlaganje na temu „Radije bi trebalo ojačati vezu izmjenom pisama.“ (Ep. 5,1): Sveti Jeronim kao autor pisama“. U predavanju profesor Wysocki je istaknuo Jeronima kao autora pisama, što se često zaboravlja kada se govori o Jeronimu. Sačuvana pisma govore o njegovom književnom umijeću, teološkom znanju, duhovnom životu, ali pružaju i uvid u njegov osobni život te život onih s kojima se dopisivao pa tako i uvid u društvo i tadašnji svijet. Predavač je za cilj imao dočarati Jeronima kao pisca pisama te opisati Jeronimove najvažnije značajke epistolografije kao i cilj, predmet i primatelje.

Zadnje predavanje prve sesije o temi „Jeronim kao povjesničar u djelu *De viris illustribus*“ održala je Delphine Viellard, članica Međunarodnog udruženja za patrističke studije te pridružena članica Istraživačkog centra za antičku povijest i izvore te Istraživačkog centra za antičku religioznu retoriku. Predavačica je ukazala na cilj djela *Vita Malchi* i cilj djela *De Viris Illustribus* te donosi njihovu sličnost, pitajući se je li cilj opisan u predgovoru djela *Vita Malchi* stvarno realiziran u djelu *De Viris Illustribus*.

Nakon šestog predavanja I. sesije uslijedila je rasprava, a po završetku rasprave kratka stanika i osvježenje prije II. sesije. Drugu sesiju, koju je moderirao prof. dr. sc. Ivan Bodrožić, predavanjem „Sveti Jeronim nasljedovatelj siromašnog Krista“ otvorila je Vanda Kraft Soić, docentica na Katedri povijesti kršćanske literature i kršćanskog nauka na Katoličkom bogoslovnom fakultetu Sveučilišta u Zagrebu. Predavačica je promišljala o Jeronimu kao asketi i duhovnom vođi koji je prigrlio evanđeoske ideale savršenstva. No također pokazuje kako za Jeronima siromaštvo samo po sebi nije krepost ako se ne prihvaća dragovoljno zbog Krista. Stoga kršća-

ni iz suosjećanja i s radošću po Jeronimovom naučavanju trebaju davati izdašnu milostinju zajedno sa svojom dušom siromasima.

Drugo predavanje imao je Bazyli Degórski, redovnik i svećenik Reda svetog Pavla prvog pustinjaka, profesor patologije na Angelicumu i Teresianumu. Predavanje je nosilo naziv „Lice svetog Jeronima kao monaha“. Degórski je mišljenja kako se Jeronima često portretira kao poznavatelja Svetog pisma, polemičara s hereticima ili pokajnika, ali da se njegovom asketskom idealu rijetko pristupalo nekom dubljom analizom. O ovom velikom redovniku sliku nam daju propovijedi te svjedočanstva trojice pustinjaka. Prof. Degórski je u svom predavanju naglasio kako je Jeronim radikalno živio evanđelje na poseban način s onima koji su dijelili s njim ovaj sveti ideal.

Nakon prof. Degórskog svoje izlaganje održala je Luciana Mirri, članica Međunarodnog udruženja patrističkih studija te sudionica brojnih međunarodnih konferencija o patristici, sinodalnosti, mariologiji, duhovnosti i povijesti Istočne Europe u 20. stoljeću. Prof. Mirri je u svojoj temi „Sveti Jeronim kao odgajatelj asketa“ istaknula kako su Jeronimova pisma sjajan izvor u kojem se pokazuje njegova posvećenost kao duhovnog oca i odgojitelja u kršćanskoj askezi posebice žena. Mnoge zanimljive žene sazrijevale su duhovno pod njegovim asketskim vodstvom, a on se pokazao kao vješt pedagog i dobrodušna očinska figura.

Četvrto predavanje naslovljeno „Od erotske do asketske žudnje: Jeronimova pisma i Pjesma nad pjesmama“ održala je Roberta Franchi, profesorica starokršćanske književnosti na Sveučilištu u Firenci. Profesorica navodi kako je Jeronimovo zanimanje za Origenovu egzegezu Pjesme nad pjesmama inspirirano i njegovom ulogom branitelja djevičanstva. Za njega je djevičanstvo samo po sebi vrsta braka, a žudnja je neizbježni dio ljudskog stanja. Stoga ju je potrebno nadvladati. A ljubav prema tijelu nadilazi se ljubavlju prema duhu. Prema Jeronimu, nije moguće boriti se protiv žudnje, ali ju treba usmjeriti u odnos s Kristom. Ljubav je potrebno usmjeriti u molitvu i čitanje Svetog pisma, navodi prof. Franchi.

Andrea Filić, profesorica na Katedri povijest kršćanske literature i kršćanskog nauka na Katoličkome bogoslovnom fakultetu Sveučilišta u Zagrebu, održala je peto predavanje. U predavanju naslovljenom „Odgovitelj odgojiteljicâ. Savjeti majkama u pismima svetog Jeronima“, prof. Filić donosi Jeronimove stavove o majčinstvu koji su i danas zadivljujuće napredni te primjenjivi i na današnji suvremeni odgoj. Kroz Jeronimova pisma prof. Filić je pokušala složiti mozaik koji će obuhvatiti cjelokupni pogled na majčinstvo –

od nakane da se postane majka pa sve do smrtne postelje. U predavanju je istaknuta Jeronimova pažnja prema ulozi majke u prvim godinama djetetova života, potrebi uključivanja obitelji u odgoj, odgajanje vlastitim primjerom, učenje kroz igru, važnost posla, odabir društva, briga o prehrani i vanjskom izgledu te drugim velikim, ali i bolnim prekretnicama u životu majke.

Posljednje predavanje druge sesije održala je Maja Rončević, doktorandica na Katoličkome bogoslovnom fakultetu Sveučilišta u Splitu, s temom „Jeronimovo mladenačko poimanje prijateljstva u svjetlu antičkog ideala prijateljstva“. Sveti Jeronim u svojim pismima pokazuje potrebu za prijateljima te često potiče svoje sugovornike na interakciju. Nakon odlaska na Istok prepreka u održavanju odnosa s prijateljima bila mu je udaljenost, koju nadilazi pisanjem pisama. U želji da bude dobar prijatelj Jeronim preuzima poimanje prijateljstva od antičkih izvora, koje na pojedinim mjestima i navodi. Iz tog razloga u predavanju su istražena antička vrela koja Jeronim oblikuje i uklapa u koncepciju monaškog života na koji se odlučio.

Treću, posljednju sesiju moderirala je doc. dr. sc. Vanda Kraft Soić. Prvo predavanje posljednje sesije posvećene svetom Jeronimu u književnosti i umjetnosti održala je znanstvena savjetnica u trajnom zvanju u Staroslavenskom institutu u Zagrebu, Vesna Badurina Stipčević s temom predavanja „Sveti Jeronim u hrvatskoglagoljskim izvorima“. Dr. sc. Badurina Stipčević je u svom predavanju istaknula Jeronimove glagoljske hagiografije. Raznovrsne legende o svetom Jeronimu potvrđuju posebno mjesto u hrvatskoj kulturi ovoga svetca koji se smatra autorom i zaštitnikom glagoljašce i glagoljaštva.

Predavanje pod nazivom „Lica svetog Jeronima u Marka Marulića“ održao je Mladen Parlov, redoviti profesor u trajnom zvanju na Katoličkom bogoslovnom fakultetu u Splitu. U predavanju prof. dr. sc. Parlov je iznio aspekte života svetog Jeronima koji su za Marka Marulića bili posebno zanimljivi, način na koji ih je Marulić iznio te koje pouke je iz toga izvukao. Predavač je u svojem izlaganju također iznio kako je Marulić bio oduševljen Jeronimom i zbog toga je napisao životopis velikog Dalmatinca, ali i polemički spis protiv svih onih koji su Jeronima smatrali Talijanom.

Znanstveni suradnik u Staroslavenskom institutu u Zagrebu Kristijan Kuhar održao je predavanje s temom „Lice svetog Jeronima u štrigovskoj pobožnosti i umjetnosti“. Predavač je svom predavanju iznio govor o mjestu Štrigova kao rodnom mjestu svetog Jeronima, istraživanja o likovnim izrazima, narodnim običajima i pučkim pobožnostima vezanim za svetca i njegov blagdan.

„Sveti Jere Nikole Firentinca u kapeli bl. Ivana Trogirskog“ bilo je predavanje koje je održao Josip Belamarić, znanstveni savjetnik i redoviti profesor na Odsjeku za povijest umjetnosti splitskoga Filozofskog fakulteta. Prof. Belamarić je u svom predavanju analizirao autorstvo i izvornu kolokaciju kipa sv. Jere u kapeli bl. Ivana Trogirskog. Predavač je također razmatrao ikonografski predložak kipa prvenstveno u pogledu fizionomije.

Povjesničar umjetnosti i vodeći hrvatski stručnjak za slikarstvo i kiparstvo Dalmacije od 15. do 19. stoljeća, akademik Radoslav Tomić održao je predavanje „Sveti Jeronim u umjetnosti novoga doba u Dalmaciji“. Predavač je analizirao određeni broj umjetnina sa šireg dalmatinskog područja na kojima se prikazuje sveti Jeronim. Među najzanimljivije prikaze Tomić je u svom predavanju istaknuo prikaz svetog Jeronima kao autora glagoljice te naglasio da se takve umjetnine mogu vidjeti na nekoliko lokaliteta.

Posljednje predavanje na skupu, naslovljeno „Prikaz svetog Jeronima u Hrvatskoj crkvi sv. Jeronima u Rimu“ održala je studentica diplomskog studija Povijesti umjetnosti na rimskom sveučilištu La Sapienza, Anamarija Runtić. Ona je u predavanju prikazala ikonografski razvoj fresaka i umjetničkih djela koja se nalaze u crkvi sv. Jeronima u Rimu, a naglasak je stavila na lik sv. Jeronima koja se ponavlja više puta u djelima iz različitih umjetničkih razdoblja.

Na kraju treće sesije uslijedila je rasprava nakon koje se u ime glavnog organizatora predavačima i okupljenim gostima obratio prof. dr. sc. Ivan Bodrožić koji se zahvalio na uloženom trudu i sudjelovanju, uz nadu da će se ovakav skup nastaviti i ubuduće. Na koncu je nazočnima zaželio da ih sve prati zagovor sv. Jeronima.

*Maja Rončević, mag. theol.  
KBF Sveučilišta u Splitu*